

dr inż. Waldemar Wnęk¹⁾

Konserwacja systemów sygnalizacji pożarowej wg nowego standardu PKN-CEN/TS 54-14:2018

Z rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów [3] wynika obowiązek przeprowadzania przeglądów technicznych i czynności konserwacyjnych nie rzadziej niż raz w roku. Zapis ten doprowadził do konieczności nadzoru nad stanem technicznym urządzeń przeciwpożarowych i gaśnic, co powinno być wykonywane zgodnie z zasadami i w sposób określony w Polskich Normach, w dokumentacji techniczno-ruchowej oraz w instrukcjach obsługi, opracowanych przez ich producentów. W przypadku systemów sygnalizacji pożarowej wprowadzono w poprzedniej specyfikacji technicznej PKN-CEN/TS 54-14 [1] zwaną dalej specyfikacją, jak i we wcześniejszych normach zapisy mówiące o czynnościach konserwacyjnych, ale praktycznie dopiero wymaganie wynikające z rozporządzenia unormowało rynek konserwacji tych urządzeń. Co prawda dbano przede wszystkim o unormowanie harmonogramu tych czynności, a nie do końca określono, na czym mają one polegać.

Podczas szkoleń z dziedziny projektowania i konserwacji systemów sygnalizacji pożarowej bardzo często zadawane są pytania o okres przeglądów wyznaczony przez specyfikację w stosunku do zapisów przytaczanego rozporządzenia. **Obecna edycja specyfikacji określa ponadto działania, jakie należy wykonać podczas przeglądu poszczególnych elementów składowych systemu sygnalizacji pożarowej i dzieła harmonogram konserwacji na czynności wykonywane przez użytkownika i wykwalifikowaną firmę o określonych kompetencjach. Firma ma**

wykonywać ustalone czynności co 12 miesięcy, a użytkownik większość z nich co 3 miesiące. Ten podział ma na celu jednoznaczne wskazanie czynności, które może wykonywać użytkownik. Pewne czynności są zarezerwowane dla wyspecjalizowanej firmy konserwacyjnej. Oczywiście specyfikacja dopuszcza możliwość scedowania wszystkich czynności konserwacyjnych na firmę.

Obowiązki użytkownika

Specyfikacja wprowadza konieczność wyznaczenia co najmniej jednej osoby z ramienia inwestora, która będzie odpowiedzialna za instalację sygnalizacji pożarowej. Można te obowiązki scedować na większą liczbę osób, ale powoduje to bliżej nieokreśloną odpowiedzialność. Takie osoby należy wpisać w książkę pracy systemu i na bieżąco aktualizować ich listę. Specyfikacja umożliwia określenie wymagań dotyczących przygotowania takich osób. Osoba lub osoby odpowiedzialne za instalację sygnalizacji pożarowej mogą być zastąpione przez firmę instalatorską lub konserwacyjną zatrudnioną w drodze umowy cywilnoprawnej.

W dużych obiektach chronionych systemami sygnalizacji pożarowej **wyda się zasadne stworzenie stanowiska ds. bezpieczeństwa**, co często już ma miejsce. **Specyfikacja wyznacza zakres działania takich osób lub wyspecjalizowanej firmy.** Zobligowano je do opracowania procedur postępowania na wypadek alarmów, ostrzeżeń i innych zdarzeń wywołanych przez instalację, co będzie realizacją postanowień scenariusza pożarowego przygotowanego dla obiektu zabezpieczonego systemem sygnalizacji pożarowej. W trakcie użytkowania obiektu dokonywane są jego modernizacje, które mogą mieć wpływ na instalację. W takim przypadku należy zapewnić doprowadzenie in-

stalacji do wykonanych zmian konstrukcyjnych, czy zmian użytkowania zabezpieczonego obiektu. W zakres działania wchodzi także zmiana map stref dozoru czy alarmowania w obiekcie. Ponadto do zadań osoby odpowiedzialnej za instalację, czy firmy konserwacyjnej, należy:

- szkolenie osób do obsługi centrali sygnalizacji pożarowej;
- zapewnienie prowadzenia książki pracy z rejestracją wszystkich zdarzeń wywołanych przez instalację;
- zapobieganie fałszywym alarmom przez przeciwdziałanie pojawiającym się czynnikom zwodniczym (pojawianie się dymu, pyłów, aerozoli, pary wodnej itp. niewynikających z zagrożenia pożarowego);
- zapewnienie napraw i czynności konserwacyjnych.

Dla użytkownika zaplanowano czynności konserwacyjne z podziałem na codzienne, kwartalne i roczne. Wszystkie szczegółowe czynności konserwacyjne zawarto w tabeli D1 specyfikacji PKN-CEN/TS 54-14 z podziałem na przeglądy wykonywane przez wykwalifikowaną firmę i użytkownika.

Harmonogram czynności konserwacyjnych

W celu zapewnienia stałego prawidłowego funkcjonowania, instalacja powinna być regularnie poddawana przeglądowi i obsłudze technicznej. Umowy z firmami należy zawierać natychmiast po zakończeniu montażu, niezależnie od tego, czy obiekt jest użytkowany, czy nie. Powinna też zostać zawarta umowa pomiędzy użytkownikiem i/lub właścicielem a podmiotem kompetentnym do dokonywania konserwacji instalacji (w tym przeglądów, obsługi technicznej i naprawy). Czynności te muszą być zgodne z wymaganiami krajowymi, co może być sygnałem dla służb Państwo-

¹⁾ valdyw@interia.pl

Harmonogram konserwacji (w odstępach czasowych – miesiące) wybranych elementów instalacji sygnalizacji pożarowej

Nazwa elementów konserwowanych	Wykwalifikowana firma	Użytkownik
Czujki pożarowe (A), ROP, wskaźniki zadziałania, wolny obszar wokół czujek	12	3
Urządzenia alarmowe	12	3
Centrala (B)	12	co-dziennie
Sterowanie funkcjami, parametry specyficzne dla miejsca	12	–
Pomocnicze panele sygnalizacyjne	12	3
Drukarka	12	1
Zasilanie (L)	12	3
Panel sterowania i sygnalizowania ogłoszenia alarmu (M)	12	3
Szafka na klucze dla straży pożarnej	12	3
Dostępność	12	12
Urządzenie transmisji alarmu pożarowego (E)	12	–
Urządzenie transmisji sygnałów uszkodzeniowych (J)	12	–
Zmiany konstrukcyjne, użytkowanie pomieszczeń	12	3
Dokumentacja	12	3
Dziennik	12	1

Uwaga: szczegółowy wykaz czynności znajduje się w tabeli D.1 specyfikacji PKN-CEN/TS 54-14

wej Straży Pożarnej, aby je uregulować w prawie krajowym.

W tabeli podano odstęp czasu między pracami konserwacyjnymi wybranych elementów instalacji sygnalizacji pożarowej. W przypadku usług wykonywanych przez wyspecjalizowaną firmę wynosi on 12 miesięcy, a użytkownika do sprawdzania instalacji związanej z monitoringiem pożarowym. W specyfikacji określono procedurę badania każdego punktu w harmonogramie, co w sposób jednoznaczny określa podstawowe wymagania dotyczące osób prowadzących proces konserwacji, np. **procedura D.1.4** dotyczy centrali sygnalizacji pożarowej. Zgodnie z nią należy upewnić się, że oprogramowanie do badania centrali (program przyczynowo-skutkowy) funkcjonuje w sposób prawidłowy. Zaleca się sprawdzić wszystkie sytuacje z PN-EN 54-2 (alarm pożarowy, sygnał uszkodzeniowy, dezaktywacja, próba), a także ich odpowiednie

sygnalizowanie w centrali. Należy m.in. wymienić wszystkie niemonitorowane żarówki emitujące stałe światło w centrali. **Procedura D.1.2** dotycząca czujek pożarowych jest szczegółowo omówiona, biorąc pod uwagę specyfikę zastosowanych elementów liniowych. Należy sprawdzić, czy wszystkie czujki są odpowiednio oznakowane, czy nie zostały zniszczone w czasie eksploatacji, zamalowane lub naruszone w inny sposób. Po ocenie wyglądu czujek trzeba przetestować działanie każdej z nich, biorąc pod uwagę konstrukcję, podłączenie do instalacji i sprawność (fotografia 1). Sprawdzając czujki, należy **przetestować zewnętrzne wskaźniki zadziałania** (fotografia 1). Każda z czujek, biorąc pod uwagę jej konstrukcję, powinna być sprawdzana z użyciem odpowiedniego **imitatora parametru pożarowego**. Należy w trakcie badań uważać na możliwość zaprószenia ognia.

Fot. 1. Wskaźnik zadziałania czujki umieszczonej w przestrzeni międzysufitowej

W przypadku **czujek ciepła** trzeba sprawdzić ich działanie za pomocą odpowiedniego źródła ciepła (nie należy używać płomienia). Czujki ciepła z elementem topliwym będą wymagały sprawdzenia w specjalnych warunkach. W miejscach, w których występuje zagrożenie wybuchem, może być potrzebny specjalny sprzęt.

Wymagania dotyczące innych czujek są następujące:

■ **punktowe czujki dymu** – wytwarzany dym powinien dostać się do komory czujki i wywołać alarm pożarowy (dym lub odpowiedni aerozol); użyty dym lub aerozol nie mogą powodować uszkodzenia i zanieczyszczenia czujek;

■ **liniowe czujki dymu** – należy sprawdzić przez zastosowanie filtra optycznego powodującego osłabienie sygnału pomiędzy nadajnikiem a od-

biornikiem lub zastosować dym o odpowiednich parametrach, czy wręcz sztuczny dym;

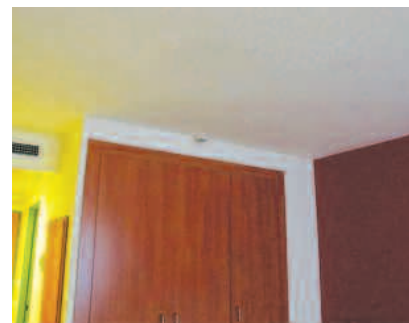
■ **czujki zasysające** – należy sprawdzić, stosując dym, który może dostać się do komory czujki i wywołać alarm pożarowy, dym ten nie może powodować uszkodzenia oraz wpływać na działanie czujek; należy sprawdzić drożność każdego otworu rurociągu czujki zasysającej lub zbioru otworów, biorąc pod uwagę ilość odpowiadającą pojedynczej punktowej czujce dymu (procedura badania została omówiona w specyfikacji);

■ **czujki tlenu węgla** – należy sprawdzić w sposób, który zapewni, że tlenek węgla może dostać się do komory czujki i wywołać alarm pożarowy (np. przez użycie urządzenia wytwarzającego tlenek węgla lub gazu, który ma podobny wpływ na ogniwo elektrochemiczne jak tlenek węgla). Trzeba pamiętać o toksycznym działaniu węgla podczas badań;

■ **czujki płomienia** – stosując odpowiednie imitatory płomienia, najczęściej wskazywane przez producentów czujek płomienia, należy sprawdzić, czy czujka reaguje na odpowiednią częstotliwość promieniowania i wytwarza alarm pożarowy;

■ **czujki wielodetektorowe** – należy potwierdzić, że docierające do czujników produkty spalania, w zależności od użytych detektorów, powodują wywołanie alarmu pożarowego.

W czasie wykonywanych badań sprawności czujki automatycznej trzeba upewnić się, że wokół niej jest wolna **przeźroczliwość o wielkości 0,5 m** (fotografia 2).

Fot. 2. Umieszczenie czujki pożarowej zbyt blisko sufitu

Zawsze należy stosować się do wskazówek producenta czujek w celu określenia poprawności ich działania. ►

ARBOCEL – The Power of Progress

– włókna na bazie celulozy o charakterze mikrobrojającym, zagęszczającym oraz strukturotwórczym w produktach chemii budowlanej

Rettenmaier Polska

Sp. z o.o.

Bitwy Warszawskiej 1920 r. 7B

02-366 Warszawa

mobile +48 600 423 423

Tel + 48 22 608 51 00

e-mail: arbocel@rps.pl

Czynności wymagane przed i w trakcie dokonywania czynności konserwacyjnych

W specyfikacji oddzielnie zajęto się procesem przygotowania do czynności konserwacji instalacji. Często zdarza się, że nie powiadamy wszystkich stron o rozpoczęciu procesu przeglądu instalacji. Stronami postępowania są użytkownicy obiektu, a w przypadku zastosowania monitoringu pożarowego może być to również Państwowa Straż Pożarna. Specyfikacja wskazuje także na konieczność oceny możliwości uruchomienia innych urządzeń przeciwpożarowych czy technologicznych.

W przypadku wykonywania prac konserwacyjnych zaleca się powiadomić wszystkie osoby będące w obszarze działania sprawdzanej instalacji i wszystkie centra nadzoru nad bezpieczeństwem, a następnie poinformować je o zakończeniu prac. Trzeba pamiętać o załączeniu wszystkich odłączonych instalacji i urządzeń w obiekcie. Niezastosowanie się do tych zaleceń powoduje, że osoby przebywające w obiekcie nie będą respektować sygnałów ostrzegawczych, komunikatów, co może doprowadzić do tragedii. Niestety znane są takie przypadki z przeszłości. Oddzielnym problemem są straty spowodowane uruchomieniem urządzeń przeciwpożarowych, szczególnie gaśniczych, w pomieszczeniach czy instalacjach technologicznych, np. niezablokowanie gazowego urządzenia gaśniczego podczas wymiany akumulatora może doprowadzić do wyładowania butli gazowych.

Podsumowanie

Po zakończeniu czynności konserwacyjnych specyfikacja obliguje wykonawców do wypełnienia druku *Poświadczenia przeglądu okresowego i obsługi technicznej*, gdzie zamieszcza się oświadczenie o wykonaniu odpowiednich czynności przeglądowych z zaznaczeniem, że istotne informacje dotyczące przeprowadzonych prac oraz odkrytych błędów zostały odnotowane w książce pracy instalacji. Pewną nowością, od dawna oczekiwaną, jest oświadczenie wykonujących przegląd instalacji sygnalizacji pożarowej o treści: *W ciągu ostatnich 12 miesięcy miało miejsce.... fałszywych alarmów. To stanowi .... fałszywych alarmów na 100 czujek automatycznych na rok. Należy podjąć następujące kroki...* Jest to początek oceniania instalacji sygnalizacji pożarowej pod kątem fałszywych alarmów, co w końcowej fazie może doprowadzić do unormowania tego niepokojącego zjawiska w kraju. W specyfikacji zwrócono uwagę na konieczność tworzenia magazynu drobnych części zamiennych do instalacji, biorąc pod uwagę rodzaj użytych urządzeń, liczbę zainstalowanych czujek i ręcznych ostrzegaczy pożarowych.

Fotografie: Autor

Literatura

- [1] PKN-CEN/TS 54-14: 2018 Systemy sygnalizacji pożarowej. Wytyczne planowania, projektowania, instalowania, uruchamiania, eksploatacji i konserwacji.
- [2] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. 2019. 1065 z póź. zm.).
- [3] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz.U. 2010.109.719 z późn. zm.).

Program Polskie Mosty Technologiczne

Krajowa Izba Gospodarcza we współpracy z firmą **GO GLOBAL GROUP** zaprasza do udziału w programie **Polskie Mosty Technologiczne**. Umożliwia on pozyskanie dofinansowania, bez wnoszenia wkładu własnego, z przeznaczeniem na ekspansję na rynki zagraniczne tj. do USA, Meksyku, Kenii, Malezji, Tajwanu i Arabii Saudyjskiej. Maksymalna wartość dofinansowania to 540 tys. zł (max. 3 rynki, po 180 tys. zł na każdy). Nie ma konieczności wnoszenia wkładu własnego. Finansowanie pochodzi z pomocy de minimis. Środki mogą zostać przeznaczone m.in. na: działania marketingowe i promocyjne; doradztwo związane z wprowadzeniem produktu/usługi/technologii na rynek; udział w targach, konferencjach i misjach branżowych, a także doradztwo dotyczące wzornictwa opakowań, projektowania katalogów, logotypów i marek produktowych. Program jest przeznaczony dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie Polski. **(ek)**